

Izbija vsek dan razne nedelje in
grižnivo.
Issued daily except Sundays and
Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori:
2687 S. Lavndale Ave.
Office of Publication:
2687 South Lavndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII. Cena Heta je \$5.00. Registered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 27. februarja (Feb. 27), 1930. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 49

NOVA FRANCO-SKA VLADA STR-MOGLAVLJENA

Socialisti so odrekli podporo in Chautemps je moral pasti. Nova kriza in mornarična konferenca v Londonu mora čakati

Pariz, 26. febr. — Nova francoska vlada, ki je živela samo pet dni, je bila sinoči strmoglavljena v parlamentu. Camille Chautemps, radikalni socialc, ki je sestavljal vlado, se je predstavljal zbornici za deklaracijo, da nova vlada bo vlada leve, obenem je pa izjavil, da nova vlada obdrži mornarični program prejšnje Tardieujeve vlade. S tem je hotel pridobiti socialiste in prikupiti se strankam centruma. To stališče je pa bilo fatalno. Vse strane so se dvignile proti njemu, le radikalni socialci so molčali. Socialist Leon Blum je izjavil, da socialisti odločno odklanjajo program velike mornarice, zato bodo glasovali proti vladi. Druge stranke srede in desnice so pa napadle vlado radi nameranih notranjih reform, s katerimi je hotel Chautemps pridobiti levico.

Konec je bil ta, da je zbornica izrekla novi vladi nezaupnico z 292 glasovi proti 277, nakar je vlada podala ostavko.

Francoska vladna kriza se bo zdaj nadaljevala in mornarična konferenca v Londonu ostane na počitnicah morda še dolgo časa.

Skorja zemlje pod Pacifikom debela 25 milj

Berkeley, Cal. — Zemljina skorja pod Pacifičnim oceanom je debela le 25 milj. Tako poroča profesor Jerry Byerley a kalifornijske univerze. Profesor je izmeril debelino skorje s pomočjo aparata, ki zaznava tresenje morskega dna pri vsakem potresu.

Brezposelna situacija v Nemčiji

V Nemčiji je več kot tri milijone brezposelnih delavcev. Demonstracije na dnevnem redu

Berlin. — (F. P.) — Industrijska depresija je položila svojo težko roko na Nemčijo. Samo v glavnem mestu Berlinu je več kot 400,000 brezposelnih delavcev. Situacija se zrcali na mestnih ulicah, kjer človek vidi stare žene in moške, ki prodajajo časopise, vžigalice in razno drugo drobnarijo, da se obvarujejo stradanja.

Po vsej Nemčiji, ki šteje do štiri milijone brezposelnih delavcev, se formirajo organizacije, ki sklicujejo protestne shode in demonstracije proti bednemu položaju. Policija ni mogla preprečiti demonstracij brezposelnih v Wurmsu, Erfurtu in Hamburgu vzlic ostrim protidemonstracijskim zakonem. Radikalne delavske organizacije trdijo, da so bili ti zakoni sprejeti, da se omeji delovanje komunistične stranke, ki je za silno organizacijo v Rusiji najmočnejša v Evropi.

Policija zelo oblastno nastopa proti demonstrantom. V spopadih med njo in brezposelnimi je bilo več delavcev ubitih in veliko število ranjenih.

Protestne demonstracije se nadaljujejo kljub tiranskim zakonom. "Vse, kar imamo za izgubiti, so naša življenja," je dejal neki brezposelni delavec. "Ki pod sedanjim režimom itak nič ne štejejo."

Vseh velikih industrijskih mestih so bile ustanovljene kuhinje, ki nudijo hrano brezposelnim delavcem, da jih tako obdrže pri življenju. Tako je sedanja situacija v Nemčiji, ki je zabredla v krizo radi industrijske depresije in velikih obveznosti, katere so ji bile naložene po bivših zavezniških državah.

Nove komunalne hiše v Moskvi v načrtu

Moskva, 26. febr. — Moskovski sovjet je sprejel načrt novih komunalnih hiš za delavce. Prva, ki bo stala dva milijona rubljev, bo imela prostora za 1200 delavcev. Imela bo dvorano, knjižnico, jedilnico, igrališče za otroke, majhen gledališki oder, otročnico, mehanično pralnico, lekarno in grocerijo; imela bo tudi posebno klet, v katero ne zaide plin v slučaju napadov na Moskvo. Vsa nova poslopja v Moskvi bodo imela take varnostne kleti. Privatnih sob ne bo v teh hišah.

Brutalno postopanje policije

Žrtve policijske brutalnosti so večinoma brezposelni delavci

Detroit, Mich. — (F. P.) — "Newyorška policija ni edina, ki je razglašena v javnosti vsled svoje brutalnosti napram delavcem", je dejal Phillip Raymond, tajnik Auto Workers unije, ki je bil pred par dnevi aretiran na obtožbo nespodobnega obnašanja, ker je govoril na shodu brezposelnih delavcev.

Raymond je vedel, kaj govori. Policija so ga v zaporu pretepal, mu izbili dva zoba in povzročili še druge poškodbe na njegovem telesu. Časniškemu poročevalcu je povedal, kako ga je nek sadistični policaj suval v obraz in ko je bil že ves oblit s krvjo, se je očitno radoval pri pogledu na razmesarjen obraz.

Policija ima največje veselje, kadar aretirajo brezposelne delavce. V Detroitu je polno kriminalcev, toda za te se ne zmečeni. Raymond je izpovedal o brutalnem postopanju policije, ki je aretirala nekega brezposelnega zamorskega delavca. Policija je prišla v zamorčevce celico in ga pričela pretepati z jermeni toliko časa, da mu je zlomila tri rebra in je žrtev padla v nezavest. Nekega starejšega belopoltnega delavca je močan policaj stisnil za vrat in ga tolkel v obraz, da izvleče iz njega "izpoved". Ker vse to ni dovedlo do zaželjenega rezultata, ga je policaj pustil ležati na cementnih tleh, ko je bil delavec že ves oblit s krvjo.

O brutalnosti je izvedelo tudi lokalno časopisje, ki pa le bolj na kratko poroča o tem. Policija opravičuje svoje brutalnosti z izgovorom, da se jih poslužuje samo v slučaju, da dobi v svoje roke kriminalne elemente. Kriminalni elementi po naziranju policije so brezposelni delavci.

Medtem ko je v teku kampanja proti brezposelnim delavcem, vodi mestna uprava preiskavo z ozirom na obdolžitve, da so policijski uradniki v zvezi s podzemskimi karakterji in butlegarji. Najprominentnejši med temi je R. Garvin, bivši načelnik oddelka policije, ki je obtožen sodelovanja pri ugrabljenjih, ki so bila izvršena nad nekaterimi osebami in za katere so od svojcev zahtevali odkupnine, ako jih hočejo še žive videti.

V vsakem slučaju se je pokazalo, da se za gotovo gonjo skrivajo pravi kriminalci, ki skušajo pozornost javnosti obrniti v drugo smer, da jo tako preslepe.

Lov na zlato v mrazu 40 pod ničlo

Washington, D. C. — Iz Alaske poročajo, da se tam vrši naval na novo ležišče zlate prsti v okolici Rubyja ob reki Yukon v temperaturi 40 in še več pod ničlo. Kljub silnemu mrazu je okolica polna prospektorjev, ki gredejo pod snegom in ledom lomijo zmrznjeno prst in jo tajajo v vreli vodi. Prst je tako bogata na zlato prahu, da dobe v eni sami skledi prsti za \$148 čistega zlata.

HOOVER OSTRO NAPADEN V SENATU

Že dolgo let ni bil predsednik tako ožigosan v zbornici. — Grožnja, da pridejo bombe v senat

Washington, D. C. — Predsednik Curtis in trije prominentni senatorji so zadnje dni prejeli več grožljivih pisem, ki napovedujejo bombe v senatu. Senator Copeland iz New Yorka je med prejemanji pisem. Pismo, ki seveda ni podpisano, se glasi: "Vi ste mi enkrat rešili življenje, zdaj pa hočem jaz rešiti Vaše, če me hočete ubogati. Držite se proč od senatne zbornice, kajti nekega bližnjega dne bo vržena tja ročna granata."

Cepprav prejemanji pisem smatrajo, da jih piše navaden bebec, so oblasti kljub temu zastražile Kapitol. Vsa stranska vrata v zbornico so zaprta, pri glavnih vhodih pa stoje močne detektivske straže, ki vsakega prišleca skrbno opazujejo. Od časa vojne že ni bilo toliko tajne policije v Kapitolu.

Washington, D. C. — Predsednik Hoover je bil v torek tarča žgočih besednih napadov v senatu. Že dolgo let ni bil predsednik Združenih držav tako ostro kritiziran v zbornici. Povod kritiki je dal Hoover s svojim svarilom pred par dnevi, da bodo zvezni davki zvišani za 50 odstotkov, če kongres ne omeji finančnih apropiacij in ne začne z varčevanjem.

Napad na predsednika je vodil senator Glass, demokrat iz Virginije. Rekel je, da je Hooverju svarilo "senena in capinska strankarska politika in nesramen poskus narediti slamatga moža, ki ga potem predsednik raztrga". Glass je očital Hooverju, da hoče nahajskati deželo proti kongresu in meče ljudstvu pesek v oči. Senator Watson iz Indiane je branil Hooverja.

Obaojenec zagnal črninik v sodnika

Berlin, 26. febr. — Ko je Franz Rademacher včeraj slišal svojo obsodbo, da mora sedeti 18 mesecev, ker je zadnje jesen okradel kaplana angleškega poslanstva v Berlinu, je zavpil: "To je razredna justica", nato pa je pograbil črninik in ga zagnal proti sodniku. Črninik je šel mimo sodnika in razbil šipo v okno.

Odslovitve klerkov v New Orleansu

New Orleans, La. — Industrijska depresija se reflektira v tem, da so velike prodajalne pričele odpušcati klerke in prodajalke, ker ni dovolj dela za vse.

Počasno delo komisije

Preiskava se vleče že dve leti, toda mezdno vprašanje še ni rešeno

Denver, Colo. — (F. P.) — Rudarji v državi Colorado čakajo že dve leti na izid preiskave posebne komisije, ki naj reši mezdno vprašanje rudarjev, toda do sedaj se komisija še ni odločila ne za eno ne za drugo stvar. Zadeva je bila te dni predložena vrhovnemu sodišču, da se tako prisihi industrijsko komisijo, da poda svoj odlok.

Člani komisije so očitno na strani rudniških družb in ako bodo njene zahteve sprejete in potrjene od državnega vrhovnega sodišča, bo to pomenilo, da bodo rudniške družbe lahko proglasile vsako stavko rudarjev za nelegalno. Industrijska komisija si namreč jemlje pravico, da morajo biti vse zahteve rudarjev za višje mezde najprej predložene. Strajk bi bil legalen le v slučaju, da tak korak odobri državna industrijska komisija.

Kampanja v Rusiji za brezverska mesta

Kraji, ki zapro vse cerkve, dobe nagrado

Moskva, 26. febr. — Organizacija "bezožnikov" (ateistov) je naznanila včeraj, da se vrši tekma med mesti, katerih prebivalci zapro vse cerkve, sinagoge in mošeje. Koloma, Podolsk in Volodga so prva večja mesta na častni listi, ki so zaprta vsa svetišča.

Zdaj se vrši močna kampanja v mestih, ki so bila v stari Rusiji na glasu kot "sveta mesta". To so Vladimir, Jaroslav, Novgorod, Kostroma in Perisavsk. V zadnjem mestu sta dve tretjini prebivalcev odglasovali, da se zapro vseh 21 cerkva. Pri Leningradu so zaprli stari samostan Čerepenaki; 22 menihov je bilo poslanih v zapor.

Delavci v Moskvi so začeli kampanjo za "pometenje vseh carističnih ameti" iz mesta. To znači, da je treba pobrati vso ropotijo iz cerkva in jo porabiti, kar je porabnega za industrije. Vse zvonove bodo pretalili, tudi znani dvestotonski kremlski zvon, ki je največji na svetu. Sovjet v Volodgi je odglasoval, da se iz skupička za stolpene zvonove naroči 300 traktorjev.

Sto porok razveljavljenih v Kaliforniji

Los Angeles, Cal. — Vrhovni sodnik za okraj Los Angelesa je razsodil, da poroke med Filipinci in Američankami so nepostavne, kajti Filipinci so po plemenu Mongoli in zakon države Kalifornije prepoveduje plemensko mešane ženitve. V Los Angelesu je okrog sto Filipincev poročenih z Američankami in na temelju odloka so vse te poroke neveljavne.

Razvoj stavke voznikov taksijev

Parmelee družba se poslužuje raznih sredstev, da zlomi stavko

Pittsburgh, Pa. — (F. P.) — Mirovne konference se vrše v županovem uradu z namenom, da se poravna stavka voznikov taksijev, ki traja že sedem tednov. Največji industrijski podjetniki so zainteresirani v razvoju bitke, ki grozi z uniziranjem delavcev v tej močni organizaciji. Zastopniki biznisa pritiskajo na Parmelee družbo, naj ugodi nekaterim zahtevam stavkarjev, toda unije naj ne prizna, da jih tako pridobi, da se vrnejo na delo.

Tekom stavke je prišlo že do več spopadov med vozniki in stavkokazi, katere je Parmelee družba importirala iz Philadelphije. Kompanija je najela pobojnike, da so napadli glavni stan unije voznikov taksijev. Napad se je izjalovil, ker je bilo v tistem času več stavkarjev v prostorih ter so lahko odbili napadalec.

Parmelee družba troši velike vsote denarja, da zlomi odpor stavkarjev. To dejstvo je javno razglasil neki uradnik delavske unije, ki je pokazal na dejstvo, da je ta družba potrošila preko šest milijonov dolarjev za zlomitev stavke voznikov taksijev v Chicagu in da namerava leto storiti v Pittsburghu, ker se boji unije.

Izvoz lesa iz Amerike na Japonsko se je zmanjšal

Seattle, Wash. — Odkar je Japonska sprejela zakon, ki doleča visoko garino na ameriški izvoz lesa, so lesni trgovci na ameriškem severozapadu izgubili \$4,000,000 radi zmanjšanja trgovine. Japonska pošilja svoja naročila v Rusijo mesto v Ameriko. Ta situacija je tudi vzrok veliki brezposelnosti gozdarjev in lesnih delavcev v državah Washington in Oregon.

ZMAGOVITA REVOLTA V SANTO DOMINGU

Armada se je dvignila proti prezidentu, ki je zdaj ujetnik v trdnjavi

Cape Haiten, Haiti, 26. febr. — V sosednji republiki San Domingo je zadnje nedeljo izbruhnila revolta, ki je — kakor vse kaže — zmagovita na vsej črti. Vstaja je izbruhnila v armadi proti predsedniku Horatio Vasquezu in vsa republika je že v rokah rebelnih čet, izvenzati pristanišnega mesta Puerta Platte.

Revolto vodita general Trujillo, vrhovni poveljnik armade in Estrela, kandidat za podpredsednika pri prihodnjih volitvah, ki se imajo vršiti v maju. Estrela izjavlja, da sedanjí predsednik Vasquez namerava preprečiti volitve in obdržati se na krmilu s pomočjo manipuliranja ustave. Vasquez je pobegnil v trdnjavo pri glavnem mestu Santo Domingu, kjer ima peščico vojaštva okoli sebe. Na poziv vataše, naj takoj poda ostavko, se še ni odzval, vsekakor se pa bo moral podati, ker drugega izhoda zanj ni. Vataši so že imenovali provizorično vlado, ki bo vodila volitve. Ljudstvo je večinoma indiferentno in igra vlogo gledalca. Revolta je bila doslej nekrvava.

(Santo Domingo zavzema vzhodno polovico otoka Haiti, ki se nahaja nedaleč od Kube, južno od Floride. Prebivalstvo je mešanica Spancev, zamorcev in Indijancev. Glavni pridelak dežele je trsní sladkor in kava.)

Sovjetski diplomati poneverili pol milijona

Oslo, Norveška, 26. febr. — Tukajšnje sovjetsko poslanstvo je bilo odseparjeno za pol milijona dolarjev. Sleprijo je izvršilo nekaj sovjetskih diplomatskih zaupnikov. Sovjetska vlada je velela krivicem, da se morajo vrniti v Moskvo, a samo eden je posluhnil in odšel domov, nakar je bil takoj ustreljen. Ostali so se izgubili na Norveškem.

Polom na žitni borzi

Cena pšenice padla in farmaki odbor jo kupuje. Vlada še pokupila tri milijone bušeljev

Chicago. — Farnska kriza je izbruhnila zadnje dni, ko je začela naglo padati cena pšenice na žitnih borzah. Dne 25. februarja je pšenica padla na čikaški borzi pod dolar bušelji, na 98c. V sredo so ceno nagnali nad dolar, ko je prišla vest, da novi farmaki odbor, ki je bil ustanovljen zadnje leto z zakonom farmske odpomoči, kupuje pšenico od farmerjev po \$1.18 bušelji. Odbor je baje nakupil tri milijone bušeljev.

Farmaki odbor je tudi zagrozil, da bo zahteval drastično akcijo proti borzom, če ne preneha destruktivna spekulacija z bodočo letino.

Prva krava v zraku

St. Louis, Mo. — Pred nekaj dnevi, ko je bila tu v teku aeroplanska razstava, je neki letalec vzel v zrak v trimotornem Fordovem letalu kravo, katero so v zraku pomolžili in potem so metali na tla meko v majhnih papirnatih posodicah na parašutih. Krava, ki je bila v zraku zelo mirna, je srečno prišla na tla.

San Francisco pomaga v boju proti raku

San Francisco, Cal. — Odbor mestnih nadzornikov je dovolil \$20,000 za zdravljenje bolnih na raku, ki ga vodita doktorja Coffey in Humber, ki sta iznašla poseben serum proti tej bolezni. Denar se porabi za nabavo novih prostorov in postelj za bolnike, ki prihajajo v San Francisco od vseh strani.

Histerija iz vojnih časov še živi

San Francisco, Cal. — Herbert Keister, brezposelni delavec, je bil 24. t. m. aretirani radi "potepuštvu" in obsojen na trideset dni zapore, ker ni hotel salutirati ameriški zastavi. Sodnik je dejal, da mora aretiranec pokazati, če je "naklonjen ameriškim idealom," zato naj salutira zastavi, nakar bo oproščen. Keister je pa odgovoril, da ne bo častil zastave, ki mu ne garantira dela. Sodniku se je odgovor zdel zelo razaljiv in izrekel je zaporno kazen.

Mellonovi interesi izgubili bitko

Ostra debata v senatu glede zvišanja carine na aluminijake izdelke

Washington, D. C. — (F. P.) — Koaliciji progresivnih in demokratskih senatorjev se je posrečilo razbiti poskus zagovornikov visoke carine na aluminijake izdelke. Monopol na aluminij imajo v rokah Mellonovi interesi, ki so bili protektirani po administracijah Coolidgea in Hardinga. Senator Walsh, demokrat iz Montane je vodil bitko v senatu.

Walsh je zahteval, da se carina na aluminijake produkte zniža na dva centa na funt, do čim so govrniki opozicije zahtevali zvišanje na pet centov, kar bi pomenilo večje profite Mellonovi družbi. Senator Copeland iz države New York je sicer priznal, da ne ve ničesar o tej industriji, vendar se je postavil na stran Mellonovih interesov in zagovarjal višjo carino.

Senator Norris se je poslužil prilike in se neusmiljeno norčeval iz izjave senatorja Copelanda, ki je dejal, da bo Mellon prešlel svoje tovarne iz Amerike v Kanado, ako senat ne sprejme predloge za zvišanja carine. Norris je prečital določbe federalnega zakona, ki prepoveduje zavladniškemu tajniku, da bi bil direktno ali indirektno zainteresiran v trgovske zadeve. "To", je dejal Norris, "je že zadostno svarilo zakladniškemu tajniku, ki je znan kot velik patriot, da ne bo podvzel nobene akcije, da bi njegova korporacija storila nepatriotično dejanje in preselila svoja podjetja v Kanado, dokler on sam zavzema važno pozicijo v administraciji."

Pri pomenskem glasovanju je bila predloga za zvišanje carine na aluminij poražena z 41 glasovi proti 39.

Akcija proti krivičnemu sodniku

Odvetniška komisija podvzela korake, da se ga vrže iz organizacije

Madison, Wis. — (F. P.) — Zadeva E. B. Beldena, sodnika okrožnega sodišča za okrožje Racine-Kenosha, je v rokah državne odvetniške komisije. Pravosodni odsek državne zbornice je odredil akcijo, da se sodnika Beldena, ki je znan sovražnik organiziranega delavstva, izključi iz odvetniške organizacije.

Belden je obtožen, da si je "izposodil" \$25,000 od Simmons kompanije, katerih mu ni bilo treba nikdar vrniti. Sodnik je kot protislužbo poklonil kompaniji s svojim odlokom redukcije dohodninskih davkov.

Belden kljub obtožbi korupcije še vedno predseduje sodišču in izdaje odloke v korist tovarnarjem. Velikega nasprotnika delavskih unij se je pokazal posebno pri poskusu, da uniči unijo nogavičarjev, ki so zastavkali pri Allen A družbi.

BREZPOSELNI MLADENIČ JE KRADEL 'MEZDO'

Ker se je bal strogega očeta, ga je varal, da hodi na deo — končno pa je skušal izvršiti samomor

Chicago. — Dvajsetletni Everett Nelson, 2002 W. 21st st., je izgubil delo 11. januarja. Ko je prišel zvečer domov, se ni upal povedati očetu, da je brez dela. Oče je strog in bi ga trdo prijel, zakaj je izgubil delo. Drugo jutro je odšel kakor po navadi "na delo" in tako je varal starše vsak dan do zadnjega torka zvečer. Takrat ga je oče našel v postelji a kroglo v prsih. Sprva je tajil resnico. Bila je "neareča", potem je bil "tepeš", končno je pa le povedal.

"Oče, jaz sem tat in ropar. Šest tednov še kradem in ropam, da vam prinesem vsak teden plačo, o kateri mislite, da je zaslužim. Skušal sem dobiti drugo delo, a nisem mogel. Končno nisem mogel več prenašati tega posla. Jaz nisem bil rojen za roparja. Zato sem se hotel ustreliti!"

Odpeljali so ga v bolnišnico v policijskem spremstvu. Zadnji rop je izvršil v groceriji Jennie Butkinsove, 21. cesta in Oakley ave. Od tam je prinesel domov \$12.40 "plače".

Rudniške nesreče v Ameriki

Število smrtnih nesreč v rudniških se je zvišalo. Vsak teden je 42 rudarjev ubitih

Washington, D. C. — (F. P.) — V prejšnjem letu je bilo v ameriških rudnikih ubito 2,181 rudarjev, kot govori statistika zveznega rudniškega biroja. Število se je zvišalo za 45 smrtnih nesreč od 1. 1928. Poleg tega je bilo lahko ali težko poškodovanih 120,000 rudarjev. Povprečno število smrtnih nesreč v ameriških rudnikih je 42 na teden, ranjenih pa več kot dva tisoč.

Na polju mehkega premoga je bilo število smrtnih nesreč največje od 1. 1921. Vsrok je najti v zanikrotni premogovnih družb, ki se ne brigajo za varnostne naprave v rudnikih niti za državne zakone, katerih se izogibajo pod rasnimi prevezami.

Za varnost rudarjev se najmanj skrbi v Ameriki. Na vsakih deset tisoč rudarjev tukaj pride 40 smrtnih nesreč, približno trikrat več kot v Angliji, Nemčiji in Belgiji.

Velike eksplozije in požari v rudnikih so se nekoliko zmanjšali v zadnjih letih v ameriških rudnikih. Največja eksplozija v prejšnjem letu se je pripetila v McAlisterju, Okla., pri kateri je bilo ubitih 64 rudarjev. Mnogo premogovnikov se obratuje na način, da v slučaju eksplozije plina ali jamekega prahu, ni upanja na rešitev rudarjev, ki se nahajajo pod zemljo.

Večina rudarjev v prošlem letu je bila ubita vsled podstb. Podstbete so skoro na dnevnom redu in ubijejo nad tisoč rudarjev letno. Kompanije niso izbirčne in dobivajo najslabši les, ki se ga potem rabi za opore v premogovnikih. Vzroki nesreč izvirajo v mnogih slučajih iz priganjstva, ki se v čedalje večji meri uvaja v rudnike tako, da rudar nima splot časa, da bi se brigal za svojo varnost.

Celo pri premogovnih družbah, ki vodijo kampanje za varstvo rudarjev, so se smrtno nesreče v prejšnjem letu zvišale. Industrijska vojna, ki slabo plačuje svoje vojake, tirja žrtve in se ne razlikuje v ničemur od drugih vojn.

Vesti iz Jugoslavije

NOVICE IZ DOMOVINE

(Izvirno)
Ljubljana, 6. febr. 1930.

Novost: Borojevičev štempelj
Zopet novost, ki ima pravi čudni ime. Po novem kazenskem zakonu je sedaj uveden pri sodiščih "Borojevičev štempelj". To je važen štempelj, ki ga pritiskajo na razne listine in dokumente in zapisnike v primerih, ko so stranke nepismene. Doslej je bil običaj, da so nepismene stranke listine in zapisnike podkrževale. Po novem kazenskem zakonu je sedaj določeno, da morajo nepismene stranke na protokole pritiskati odtisne desnega palca, ki ga s črnilom namažejo. Take odtiske so na italijanski fronti imenovali "Borojevičev štempelj".

Pred okrajnim sodnikom dr. Bizjakom v sobi št. 28. Je bil tak štempelj prvokrat, pritisnjen na protokol 5. februarja 1930.

Odprava telesnega ploda — varak slabše gmotnosti in socialnih razmer. — Zaradi odprave telesnega ploda se vrše pri ljubljanskem in ostalih zbornih sodiščih v Sloveniji častokrat razprave. Samo letos je ljubljansko deložno sodišče obravnavalo že štiri primere. Med teh je v dveh primerih izreklo oprostilno sodbo, v drugih dveh primerih pa je krivce obsojilo na večmesečno ječo. Iz socialnega stališča sta pa zlasti zanimivi dve razpravi, ki sta se vršili včeraj pred tričlanskim senatom deložnega sodišča. V prvem primeru je bila izrečena oprostilna sodba nad štirimi obtožniki osebami, med katerimi je bil tudi en mož. V drugem primeru so se pa upoštevale težke gmotne in socialne razmere obtožence, ki je bila mati treh otrok, in ki je bila zato oproščena; pač pa je bila babica obsojena na 2 meseca ječe.

Novorojenček na cesti. — Iz Maribora sporočajo, da je našla nekakšna kmetica mrtvo truplo novorojenčka ženskega spola zavito v plenice. O nenavadni najdbi so bili takoj obveščeni orožniki. Popoldne so dete prepeljali v mrtvašnico splošne bolnišnice, kjer je bilo obducirano. Zdravniki so dognali, da je bilo dete sicer živo rojeno, vendar radi zelo slabo razvitih možgan ni bilo sposobno za življenje.

Orožniki so po izpiznem potpovedovanju dognali naslednje: viničarjeva hčerka Antonija Flucher iz Vukovega doma je sredi mrzle noči rodila otroka na cesti brez vsake pomoči. Z največjo težavo se je sama privlekla do doma, pustivši neobgledenka na cesti, kjer je umrl. Ne srečna mladenka je pri okrožnem sodišču v Mariboru, kjer je bila zaslišana, svoje dejanje popolnoma priznala. Za sedaj so jo izpustili, ker je močno obolela, a pozneje se bo morala zagovarjati pred sodiščem.

Tihotapci se vedno na poslu. — Najraje prihajajo tihotapci v našo državo iz avstrijske Radgone. Vtihotaplajo razno monopolsko blago, predvsem saharin in nato cigaretni papir. Kljub strogi kontroli, finančnih organov so tihotapci še vedno lahko smukali semtertja mimo finančnih postojank. Največji uspehi so bili v oddelku carinskega področja Ragošovci v Prekmurju, precej manjši pa v rajonu Petančev-Cankovo. Pomočniki tihotapcev imajo precej dela v raznašanju vtihotapljenega blaga v notranjost države, saj prihaja dnevno 30 tihotapev preko meje s svojim tovorom.

V zadnjem času so se pa zdru- žile carinske in orožniške oblasti, da tako še bolj otežkočijo vtihotapljenje blaga. In takoj sta se pokazali uspehi organizirane akcije: orožniška postaja v Cankovi je na svoji patrulji zatila družbo petih tihotapev, med katerih sta dva sbežala, ostale tri pa so prijeli. S seboj so imeli 9 kg saharina, 5600 ovojev cigaretnega papirja, par sto cigarete užigalice in 30 kg sladkorja. Vse to vtihotapljeno blago je bilo namenjeno v Zagreb. Naročnikov iz Zagreba pa ti tihotapci ne poznajo, ker roma blago na poti do Zagreba skozi mnogo rok.

Blizu vasi Hrastjo-Mota pa je orožniška patrulja iz Slatine Razrednice prisrenčila še večjo družbo tihotapev, kateri so svoje to-

vore odvrgli in sbežali. Zaplenilo se je večje količine monopolskega blaga med tem nad 20 kg saharina. Če se bo sedanja akcija vztrajno nadaljevala izgleda, da bo vtihotapstvo ob naših mejah v kratkem zatrito ter bo država dobila tiste milijone, katere utrpel sedaj radi vtihotapljenja blaga čez mejo. — Pač slabe posledice carinske vojne!

NOVI ZAKON O UNIVERZAH

Jugoslovanske univerze bodo imele po novem zakonu široko avtonomijo. Napovedana redukcija fakultet se ne bo izvršila.

Ljubljana, 6. febr. 1930. Jugoslavija je zopet bogatejša za en zakon. To pot z zakonom o vseučiliščih. Toliko hrupa je bilo vedno o univerzah, čes, da bodo okrnjene, odnosno ukinjene posamezne fakultete, ali prenesene iz Ljubljane na jug i. p. Novi zakon pa končno veljavno rešuje ves ta niz vseučiliških problemov v glavnem s spodaj navedenimi določbami.

Novi zakon temelji še vedno na določbah starega zakona o univerzah, ki je bil uzakonjen leta 1906 in ki se je razširil tudi na zagrebško in našo ljubljansko univerzo. To se je zgodilo predvsem zaradi tega, ker je zdajki beogradski univerzitetni zakon mnogo širšo avtonomijo. Novi zakon o jugoslovanskih učiliščih prav tako varuje načelo avtonomije in sicer bo po novem tako, da bo opravljal vsako posamezno univerzito organ, ki ga vsaka univerza sama izvoli. Vsaka univerza pa bo lahko razpodeljala tudi v darilni, fondni in ustanovni, ki jih bo prejela bodisi od katere koli strani.

Struktura jugoslovanskih univerz bo ostala ista kot doslej. Zakon določa popolne univerze v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, razen teh pa ostane še nadalje filozofska fakulteta v Skoplju ter juridična v Subotici. Beogradska bo imela tudi v bodoče šest fakultet, zagrebška bo za veterinarsko fakulteto na boljšem. Prav tako ohrani tudi ljubljanska pet fakultet, le da ostane medicinska omejena na štiri semestre.

Univerzitetne oblasti so po novem zakonu enake onim po starem zakonu. Disciplinsko sodišče tvori pet sodnikov. Izvoljeni so po članih univerzitetnega senata. Proforski zbor univerze je sestavljen iz rednih, izrednih in honorarnih profesorjev, potem iz rednih ter privatnih docentov ter končno iz rektorjev, univerzitetnih učiteljev, večščin in asistentov, ki se dele v stalne in v volonterje. Novost v novem zakonu o univerzah je ustanova privatnih docentov. Voljeni so po univerzitetnemu svetu. Omogočeno pa je po novem zakonu tudi strokovnjakom, ki delujejo izven univerzitetnega sveta, doseči časten naslov univerzitetnega profesorja, pa če imajo toliko predizobrazbe ali ne.

Novi zakon fiksira število in vrsto kateder na vseh univerzah. Nove katedre se bodo odšle osnovale samo z odobrenjem kralja. Urejen je tudi položaj univerzitetnih profesorjev v ter univerzitetnih tajnikov kar se tiče plače in napredovanja. Določbe o slušateljih ostanejo popolnoma neizpremenjene.

Članek Hermana Wendla v švicarskem listu ponatiskuje v skoraj vseh jugoslovanskih novinah

Ljubljana, 6. febr. 1930. Jugoslovanski listi se zelo bavijo s člankom Hermana Wendla, znanega pisatelja in publicista ter člana nemške socialne demokracije, ki je v uglednem švicarskem listu "Berliner Tagblatt" objavil nadvse zanimiv članek o — socialni demokraciji in Jugoslaviji.

Hermann Wendel piše:

"Socialna demokracija Jugoslavije ni in niti neče negirati Jugoslavije in njenega nacionalnega problema. Znana tivolska resolucija, ki jo je sprejela jugoslovanska socialna demokracija na svojem kongresu v Ljubljani še pred vojno v letu 1909, torej pred dvajsetimi leti, piše čisto jasno in določno o Jugoslaviji ter o njenem narodnostnem vprašanju. Ta zgodovinski doku-

ment dokazuje, da je socialna demokracija že leta 1909 smatrala in motrila Srbe, Hrvatse, Slovence in Bolgare v političnem pogledu za enoten jugoslovanski narod. Takrat je tudi socialna demokracija izdala parološko: Popolno narodno edinstvo vseh južnih Slovanov. Jugoslovanska socialna demokracija je še danes dosledna svojim sklepom in je tudi nasprotna novemu hrvatskemu separatizmu. Kajti dejstvo je in preko njega ni mogoče iti: Združenje Jugoslovanov na Balkanu je temeljni kamen in garancija svobode in miru na Balkanu."

To konstatacijo so meščanski listi prinesli, pozabili pa so objaviti kritiko H. Wendla o socialni in gospodarski bedi jugoslovanskega proletarijata in o "politični svobodi" onih zavednih socialistnih demokratov, ki se bore za izboljšanje svojega položaja proti kapitalizmu, ki se zdaj navdušujejo za "jugoslovenizem" — tako kot so nekdaj navduševali za — avstrijanizem!

O tem pa seveda gospoda molči!

V Kočevju in okolici Straže — merjasci in volkovi

Kočevje, začetkom febr.

Kočevje in njegova okolica že od nekdaj slovi po svoji pestrosti in romantičnosti. Saj niti ni čuda, ko pa živi tam še vedno različna zverjad, ki moti civilizacijo in kulturo tamkajšnega prebivalstva. Medvedje, volkovi in celo merjasci so za Kočevčane nekaj vsakdanjega.

Letos je pri nas zelo mila zima. Zato se zverjad drži bolj v gornju in ne prihaja h njam. Prebivalci so imeli kar mir. Toda ne za dolgo! Nekako "opogumili" so se volkovi in merjasci in se pred nekolkimi dnevi približali kočevskim vsem. Kočevski lovci so bili opozorjeni na sledove volkov, ki so delali redne izprehode iz enega konec kočevskih hribov do drugega. Po sledovih pa se je tudi dognalo, da gre njihova redna pot iz Walsberga, kjer je že od nekdaj stalno bivališče kočevskih volkov, merjascev in medvedov skozi lovišče občine Zaljne v smeri k občini Livold. Od tukaj pa jo mahne čez Friedrichstajn po takozvani kočarski stezi v Goticeno, Volčje sledove pa so opazili tudi na rudniku. Po sledovih sodeč, morajo biti to močni in veliki volkovi.

Zadnjič so videli domačini volkove prav poleg svojih bivališč v livoldkem lovskem revirju. Poklicali so na pomoč lovce, ki so se takoj odpravili na lov, toda ko so dospeli do naznačenega mesta, so mogli ugotoviti le še sledove iz katerih se je dalo sklepati, da so odšli zopet po svoji vsakdanji poti proti Goticenam. Načelajo pa se, da jim pridajo kmalu na muho.

Prav tako pa so prebivalci iz Kleč javili, da so se pojavili v njihovi okolici prav veliki merjasci. Pravijo celo, da je več vaščanov videlo v okolici Kleč, Male gore in Starega loga — divje vepre, katerih število cenijo na petnajst. Merjasec sicer človeku ni nevarna zver, toda ako je razdražen in ako ga razdražite in se spustite z njim v boj, tedaj je skoraj sigurno, da mu človek poudiže. Tudi tu so se zbrali lovci, da prezenejo zverjad iz okolice, če jo že ne morejo do zadnjega pobiti. Pred enim tednom so izvršili nanje velik pogon. Topot so pobili tri zelo velike divje prešice. Merjasci pa se zato malo zmenijo in še vedno strašijo in ogrožajo prebivalstvo. Prebivalci so radi tega precej prestrašeni.

Kakor vse izgleda, se je zverjad v Kočevju in njegovih hribovih nekako prav lepo udomajila. Iz južnejših predelov javljajo celo, da se klajto medvedje, v neposredni bližini pa strašijo volkovi in divji prešiči, ki preže na uboge žrtve. Kočevski lovci pa bodo imeli letos vsekakor zelo veliko dela, ako bodo hoteli iztrebiti vso zverjad iz kočevskih gozdov, ali jo vsaj pregnati proti Hrvatski.

Okretno vprašanje

"Gospod učitelj, ali more biti kdo kaznovan za nekaj, česar ni storil?" — "Bog očuva, nikakor ne." — "Vidite, jaz namreč nisem napravil domače vaje."

Razvidnost

"Sinko, zapomni si, da je vedno bolje, dati nego dobiti." — "To se tudi meni tako zdi, očka!"

Dohodninski davek

Dne 15. marca bo zadnji dan za prijavo dohodka v letu 1929 in plačati dolžno takso. Kongres je znižal normalni dohodninski davek (income tax) za leto 1929 za eden odstotek: to pomenja: takso znaša pol od enega odstotka za prvih \$4000 čistega dohodka, 2% na nadaljnjih \$4000 in 4 odstotke na ostanek. Poprej je davčni odstotek znašal poldrug odstotka, 3 odstotke in 5 odstotke. Ni pa se ni spreminilo glede zahtevka o prijavi in plačinega roka. Prijavo o dohodku (income tax return) treba vpsolati ali vročiti pristojnemu davkarju (income tax collector) v kraju, kjer kdo stanuje. Davek se lahko plača takoj dne 15. marca, ali pa v štiri enakih trimesečnih obrokih (15. marca, 15. junija, 15. septembra in 15. decembra).

Kar se tiče dohodninskega davka, treba napraviti razliko med inozemci, ki tukaj redno stanujejo (residents), in onimi, ki se le začasno nahajajo v Združenih državah (non-residents). Tukaj nastanjeni inozemci (in to je vsak priseljencec) ima iste pravice do odbitkov, kakor ameriški državljani. Ti odbitki znašajo: \$1500 osebne odbitke (personal exemption) za samega in \$3500 za poročene osebe, ako mož in žena živita skupaj. Nadalje davkoplačevalec sme odbiti po \$400 za vsako odvisno osebo (mladotletne otroke ali onemogte osebe, ki so od njega gmotno odvisne — ne pa za ženo). Kdor je poročen, ali ne živi skupaj z ženo, se smatra za samega. Tudi poglavar družine (head of a family) ima pravico do osebne odbitke \$3500, ali mora prijavit dohodek, ako je zaslužil čez 1500 (poglavar družine je na pr. vdovec z otroki, brat z družino itd.). Davek se računa na podlagi čistega (net) dohodka. Čisti dohodek pa je surovi dohodek (gross income) po odbitku poslovnih stroškov, zgb, slabih dolgov, drugih davkov i. t. d. Za človeka, ki živi od plače ali mezde, je čisti in surovi dohodek več ali manj ista stvar. Surovi dohodek vsebuje plače in mezde, dobičke od trgovine, dohodke od poklica, obresti, dividende itd.

Ljudje, ki so l. 1928 plačali dohodninski davek, so dobili tiskovine za sedanjjo prijavo dohodka. Kdor pa jih ni dobil, naj si sami preskrbi tiskovino od davčnega urada ali drugih uradov.

Povrh tega je davkoplačevalec do 25% odbitka od dolžne davčne svote, ako se njegov dohodek sme smatrati kot "zaslužek" (earned income). Tak dohodek so plače in mezde, dohodki za strokovno delo itd. Sploh vsak dohodek, kakršni naj bodo, se smatra za "earned income" do svote \$5000.

Nekateri primeri naj pojasnijo dolžnosti: Samec brez odvisnih oseb je l. 1929 prejel kot plačo \$3000. Od tega naj odbije \$1500 kot "personal exemption". Za ostanek \$1500 mora plačati kot davek pol odstotka, kar je \$7.50. Naj potem odbije 25% t. j. \$1.88. Preostanek \$5.62. To je davek, ki ga mora plačati.

Priseljenec, ki ima ženo in tri mlade otroke v starem kraju, je zaslužil tudi \$3000. Osebnih odbitkov znaša \$1500 in odbitek za odvisne osebe (credit for dependents) po \$400, torej \$1200. Pravico ima torej odbiti \$2700 od vsakega dohodka. Pol odstotka preostanka znaša \$1.50. Odvisni četrtno ostane \$1.23. To je vse, kar bi moral plačati kot dohodninski davek. Če bi bil zaslužil le \$3000 manj, ne bi sploh plačal ničesar, vseeno pa bi bil moral prijavit svoj dohodek, ker je zaslužil več kot \$1500.

Mož in žena z dvema otrokoma sta skupaj zaslužila \$5000. Osebnih odbitkov znašata \$3500 in odbitek za otroka znaša \$1200. Preostane torej obdavčljiva vsota \$700. Pol odstotka znaša \$3.50. Odbivši četrtno, ostane \$2.62. To je, kar bosta oba skupaj plačala kot dohodninski davek. Pa je vseeno, da-li je le mož zaslužil ali oba skupaj.

Kakor rečeno, vsak priseljencec se smatra kot nastanjen inozemec. Ako njegova žena živi v Evropi, sme samo odbiti \$1500 (ne \$3500) kot osebni odbitek, pač pa sme odbiti po \$400 za vsakega otroka pod 18 letom, kjerkoli naj živi. Isto velja, ako podpira svojega postaršnega o-

četa ali mater ali druge sorodnike.

Nenastanjeni inozemec pa je oni, ki je prišel v Združene Države le na obisk v posebno svrhu. Tak človek je podvržen davku le za oni dohodek, ki izvira iz virov v tej deželi. On ima pravico odbiti \$1500 osebne odbitke, naj je samec ali poročen in, ako je Kanadeec ali Mehikanec, sme tudi odbiti po \$400 za odvisne osebe.

V slučaju nenastanjenega inozemca znaša davčni odstotek 4%. Oni morajo prijavit svoj dohodek do 15. junija, razen ako je bil davek že odbit na viru (na pr. v slučaju koncertne ture kakšnega inozemca). — FLIS.

LJUDSKI GLAS

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Novincem se rabi čas in povzročajo nepravilne, predno se privadi delu. Zakaj pa ne pomaknete plače sorazmerno z delom? Prejšnji prvi pomožni urednik je prejel \$48.00 tedensko, pa ni urejeval Mladinskega lista, sedanjemu pa se \$1.00 ne privoščite več, sicer prejema samo \$40 tedensko. Če bi človek imel "broadcasting station", bi marsikaj lažje podrobneje povedal o povesti "who is who in the SN-PJ".

Citamo, da je bilo tajništvo v zadrugi za knjigovodje; komaj se je dobilo človeka iz Detroita. Do sedaj nisem vedel, da je primanjkljaj dobrih "bookkeeperjev". Resno povedano, da sem bil vedno mnenja, da je veliko težje dobiti dobrega urednika kot knjigovodje. Prejšnji knjigovodja je pustil delo, ker mu niso plače povišali na \$40.00 tedensko, novi, kateri je po zadnji nekaterih manj zmožen, pa ima za začetek \$38.00. Kako se pa to ujema?

Drugemu pomožnemu uredniku, kateremu se je lansko leto, po zadnji gl. urednika zgodila velika krivica, so mu pa na zadnji seji milostno povišali plačo na \$38.00, to je plača, kakršno prejema knjigovodja za začetek. Po mojem mnenju se mu še nadalje godi krivica. Na drugi strani pa vsa znamenja kažejo, da je šla tržna cena urednikov dol.

Je še mnogo drugih stvari, ki se citajo kot "bughouse fables", je izjavil sodnik Paul Berger, član društva št. 131.

ZAHTEVA ZA NEODVISNOST FILIPINOV

Sodnik, ki se je mudil na otoku, opazuje razmere

Seattle, Wash. — (F. P.) — "Ameriški kongres naj bi se zavzel za akcijo, da se da neodvisnost Filipinam, ki jo zahteva, je izjavil sodnik Austin E. Griffith, ki se je te dni vrnil iz večmesečnega potovanja po Kitajski, Japonski in Filipinih. Sodnik je pravil o svojih vtisih, ki jih je dobil na potovanju. Priznal je, da so Združene države napravile mnogo dobrega dela z ustanovitvijo šol za domačine, v katerih se mladina izobrazuje in usposablja za samovlado. Toda Amerika mora držati besedo, je dejal sodnik, ki je objubil, da bo dala ljudstvu priliko za samovlado, kadar bo zrelo zanjo.

Železniški štrajk v Indiji

Washington, D. C. — Šest tisoč železničarjev na India Peninsula železnici je te dni odšlo na stajko, kot se glasí brzogovorno poročilo zveznemu trgovskemu departmentu. Proga te železnice drži v severne pokrajine od mesta Bombaja. Vzrokov, ki so dovedli do stavke, poročilo ne omenja.

Stavka damskih krojačev v New Yorku. Slika predstavlja stavkarje po doseženem kompromisu z delodajalci.

Narodno bogastvo Amerike znaša 360 milijard

Na vsakega prebivalca pride \$3,000

New York. — Združene države so vsako leto bogatejše. National Industrial Conference Board je te dni poročal, da je narodno bogastvo (vse, kar je) Amerike znašalo 360 milijard dolarjev leta 1928. Zadnja ocenitev je bila v letu 1922 in takrat so ocenili narodno bogastvo na 320 milijard.

Številke kažejo, da na vsakega prebivalca pride zdaj \$3,000 narodnega bogastva; v letu 1922 je prišlo \$2919. Najbogatejša država na tej bazi je Nevada. Tam pride \$7338 na vsakega prebivalca, Alabama je pa najrevnejša s \$1284 na prebivalca. Država New York ima \$3513 na prebivalca, New Jersey \$3537, Oregon \$4244, Ohio \$3118, Oklahoma \$1756, Washington \$3594, Pennsylvania \$3309, Texas \$1986, Utah \$3309, Michigan \$2880, Minnesota \$3483, Illinois \$3282, Iowa \$4675, Kansas \$3490, California \$3725, Colorado \$3725, Wisconsin \$3320.

Ženske organizacije bombardirajo Hooverja s protesti

Washington, D. C. — Ženska mednarodna mirovna liga pošilja protestne telegrame predsedniku Hooverju radi stališča, ki ga zavzemajo ameriški delegati na londonski konferenci. Tajnica Dorothy Detzer opominja predsednika, da so ameriški delegati popolnoma ignorirali njegova načela za redukcijo bojnih ladij, katere je naglašal v svoji poslanici kongresu.

Unije ustanovile združbo

Minneapolis, Minn. — Zelja unijstov, ki so se odločili za ustanovitev združbe, se bo kmalu uresničila. V prihodnjem mesecu bo dograjena velika združba prodajalna. Dve tretjini kapitala za zgradbo so prispevale unije v tem mestu. Prodajalna, ki bo bazirana na ročadalskem združenem sistemu, se bo borila proti zlu, ki so ga prinesle različne trgovine, kot National Tea in Piggy-Wiggly.

TRUST ELEKTRIKE NA DELU

Newyorški socialisti protestirajo proti nakani trusta, ki se hoče polastiti vodne sile

New York. — (F. P.) — Socialistični voditelji protestirajo proti odloku legislativnega odbora, da se izročí projekt na St. Lawrence reki in eksploatacija vodnih sil v kromplje elektrarskega trusta. Socialisti zahtevajo, naj država prevzame projekt v svoje področje in naj ga obratuje v korist prebivalcev. Trust elektrike je napel vse svoje sile, da dobi napravo pod svojo kontrolo in za svoj načrt je pridobil par članov legislativnega odbora.

Socialistom so se pridružili progresivni elementi, ki se ne strinjajo z mahinacijami trusta elektrike in želo, da ostane kontrola nad izrabljenjem vodnih sil v področju države.

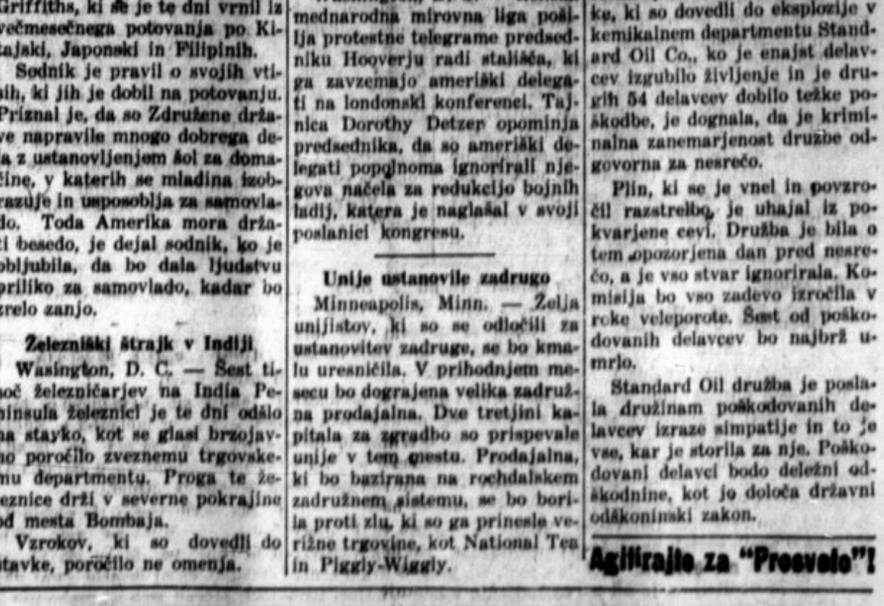
ZANIKRNOST DRUŽBE KRIVA EKSPLOZIJE

Kompanija je bila opozorjena na nevarnost, kljub temu je ignorirala svarilo

Elizabeth, N. J. — (F. P.) — Komisija, ki je priokalovala vzroke, ki so dovedli do eksplozije v kemikalnem departmentu Standard Oil Co., ko je enajst delavcev izgubilo življenje in je drugih 54 delavcev dobilo težke poškodbe, je dognala, da je kriminalna zanemarjenost družbe odgovorna za nesrečo. Plin, ki se je vnel in povzročil razstrelbo, je uhaljal iz pokvarjene cevi. Družba je bila o tem opozorjena dan pred nesrečo, a je vso stvar ignorirala. Komisija je vso zadevo izročila v roke veleporote. Šest od poškodovanih delavcev bo najbrž umrlo.

Standard Oil družba je poslala družinam poškodovanih delavcev izraze simpatije in to je vse, kar je storila za nje. Poškodovani delavci bodo deležni odškodnine, kot je določa državni odškodninski zakon.

Agilirajte za "Prosveto"!

Največje poslopje na svetu, Merchandise Mart v Chicagu, v katerem bodo razne stalne trgovske razstave, imelo bo 1,000,000 kvadratnih čevljev površine—ali 99 akrov. To kolosalno poslopje bo v kratkem dovršeno.

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET

(THE LOST WORLD) Roman

"Pa ne samo rojak, dragi moj sir," je rekel Challenger...

"Pri svetem Jurju!" je zavpil lord John.

"Tako je, prijatelji, most! Nisem včeraj zaman sedel celo uro pozno ponoči..."

To je bila res sijajna misel. Drevo je bilo najmanj šestdeset čevljev visoko in bi se prav lahko poleglo čez prepad...

"Naš mladi prijatelj bo to reč najbolje opravil," je rekel. "Mislim, da je najbolj pripraven za to nalogo..."

Pod njegovim vodstvom sem tako zasekal na obeh straneh deblo, da bi lahko padlo v zaželjeno smer. Drevo je bilo itak od narave dokaj nagnjeno proti planoti...

Vsi smo stisnili profesorju Challengerju roke, ne da bi spregovorili kako besedo, profesor pa se je odkril in s slamnikom v roki se nam po vrsti globoko priklonil.

"Zahtevam zase čas," je rekel, "da prvi vstopim v nepoznano deželo..."

Stopil je k mostu, a lord John ga je zgrabil za suknjo.

"Dragi prijatelj," je rekel, "tega pa res ne morem dovoliti."

"Ne morete dovoliti, sir!" je zaklical Challenger z dvignjeno glavo in štrlečo brado.

"Če bi šlo za kako znanstveno vprašanje, saj veste, da bi jaz vas ubogal, ker ste vi učnjak in je to vaša stroka..."

"Vaše področje, sir?"

"Vsi imamo svoj poklic, vojna pa je moja stvar. Naskočiti hočemo, kakor jaz razumem, novo deželo, ki je morebiti nabito polna raznih sovražnikov..."

Ta ugovor je bil pretehten, da bi ga prezrl. Challenger je vrgel glavo nazaj in skomignil z mogočnimi rameni:

"Ze prav, sir, kaj pa predlagate?"

"Predvsem ne vem, ali ne preži v onem grmovju cela tolpa ljudovrvcov na zajtrk," je rekel lord Roxton in pogledal onstran mosta.

meza z njegovim tovarišem. Potem gre lahko eden izmed nas na ono stran, ostali pa ga bomo ščitili s puškami, dokler ne ugotovi, da brez nevarnosti lahko vsi odinemo tja."

Challenger se je usedel na panj in krullil od same nestrpnosti; toda Sumerlee in jaz sva bila mnenja, da mora biti lord John naš vodja v vseh silniških praktičnih vprašanjih.

"Zdaj pa, profesor Challenger, če že res hočete biti na vsak način prvi..." je rekel lord John, ko smo končali vse priprave.

"Sem vam jako hvaležen za vaše ljubeznivo dovoljenje," je rekel razkačeni profesor (nikoli nisem videl človeka, ki bi bil tako nestrpen v vsem, kar se je nanašalo na njegovo prednost).

Challenger je zajahal deblo tako, da so mu bingljale noge nad brezno, si obesil na hrbet sekuro in se pričel prijemati z rokami drevesa, dokler ni prijadral na ono stran.

"Vendar!" je zaklical, "vendar!"

Vzmerljivo sem ga pogledal, ker mi je silikala domišljiva katerokoli, zadržal, v zelenem grmovju skrito grozno nevarnost. Toda vse je ostalo mirno, samo čudna, pestro pobarvana ptica mu je zletela izpod nog in izginila med drevjem.

Sumerlee je bil drugi. Kaka trdna duša se je čudežno skrivala v tem na videz slabotnem telesu! Vztrajal je na tem, da bi mu obesili za pleča kar dve puški: na ta način bi bila oba profesorja oborožena takoj, čim bi dospel na ono stran.

Tako smo prišli vsi štirje tja, v pravilčno deželo, Maple Whiteov izgubljeni svet. Vsi štirje smo občutili ta trenutek kakor našo največjo zmago. Kdo bi mogel misliti, da je bila samo začetek naše največje nesreče?

Pogledal sem navzdol in zagledal globoko spodaj ob vznožju atene štrleči kup vej in trsk. To je bilo naše bukovno deblo. Zdrnilo je morebiti zato, ker se je odkrušil rob planote?

Pogledal sem navzdol in zagledal globoko spodaj ob vznožju atene štrleči kup vej in trsk. To je bilo naše bukovno deblo. Zdrnilo je morebiti zato, ker se je odkrušil rob planote? Trenutek smo bili vsi istega mnenja. A trenutek pozneje se je počasi prikazal bolj spodaj izza opla špičaste skale mrki obraz, obraz Gomeza, našega mešanca. Res je bil to Gomez, a nič ni bil sličen prejšnjemu Gomezu s ponižnim smehljajem in kakor krinka nepremičnim obrazom.

"Lord Roxton!" je zavpil, "lord John Roxton!"

(Dalje prihodajlje.)

Rudolf Löwit: Sentimentalna promena

lali, kajti ostali prostor je zavzela lepenska, usnje, svežnji čepic in bogat izbor materialja za sestavo gornjikov in podplatov.

"Strašno je, kadar kašlja," je menil prijatelj. "Ves dan ga poslušamo tukaj, če delamo. Neznošenje."

Kadar je moj prijatelj imel posej, je delal torej v tem sedemkrat osem čevljski sobi. Pozimi je morala akoraj ves dan gorati luč in svetiljka je še slabšala zatohli zrak, ki ga niso nikdar obnovljali, ampak vedno znova in znova vdihavali.

V posebno dobrih časih je ta mož mogel zaslužiti na teden kakih trideset šilingov.

"A to morejo je najboljši od nas", mi je pojasnil, "in potem moramo tudi štirinajst do petnajst ur garati na dan. Moral bi nas videti, kako se napenjamo. Pot kar curija z nas. Tebe bi bolele oči, če bi videl, kakor nam leta zebli iz usta — kakor iz stroja. Le poglej moja usta."

Pogledal sem ga. Zobje so bili od neprestanega drgnjenja že bljebje čisto topli in poleg tega črni in nagniti.

"Čistim jih, sicer bi bili še bolj umazani."

Pripovedoval mi je, da si delavci sami nabavljajo zgornjike, zeblje in manjše potrebošine in da morajo najemino in luč in bogve kaj še vse sami plačevati.

"A kako dolgo traja sezona, ko zaslužite lahko celih trideset šilingov na teden?"

"Štiri mesece", je odvrnil in mi pojasnil dalje, da povprečno zaslužijo na teden od pol do eneg funta. Ta teden je dodaj zaslužil štiri šilinge. In kljub temu sem dobil vtis, da je dober delavec.

Ozrl sem se skozi okno, ki naj bi gledalo na dvorišče sosedne hiše. A ni bilo nobenega dvorišča, to se pravi, bilo je zazidano z enonadstropnimi lopami, s hlevi, v katerih so stanovali ljudje. Strehe teh lop so bile prava gnojišča. Na nekaterih mestih je ležala umazanija, ki so jo metali iz drugega in tretjega nadstropja, več čevljev na visoko. Lahko sem v njej razločil ribe in kosti, sočvice in cunje, stare škarpete, črepinje in druge navadne odpadke iz človeških svinjakov.

"Zdaj je zadnje leto, ko imamo to delo; zdaj si nabavljajo stroje, ki nas delajo odveč," je rekel delavec žalostno, ko smo spet korakali mimo žene z nesramno razgaljenimi prsi in si delali pot skozi gomazenje mladega življenja brez vrednosti.

"Ampak zdajle pazi!" je dejal prijatelj. "Zdaj ti bom pokazal pljuča Londona. To je Spitalfield-park". Besedo "park" je izgovoril z ironičnim poudarkom.

Senca Kristusove cerkve je padala povprek čez Spitalfield-park, in v senci Kristusove cerkve sem videl od treh popoldne nekaj, česar ne bi hotel nikdar več videti.

Rož ni v tem parku, ki je majski kot moja rožna greda doma. Raste le trava. A okrog parka stoji omrežje z železnimi bodicami, kakor ga nahajate okrog vseh londonskih parkov, da ne morejo moške brezdomci in žene ponoči spati v travi.

Ko sva prišla noter, sva zadelala ob ženo kakih petdesetih let, ki se je z opotekajočimi koraki vlekla naprej; dva zvežnja iz vrečevine sta ji bingljala čez rame, eden spredaj, drugi zadaj. Bila je klatačinja, brezdomaka duša, preveč navajena svobode, da bi hotela svoje sibeče se telo vleči čez prag ubožnice. V obeh zvežnjah je imela vso svojo lastnino, obleko in sploh, kar je kot ženska še cenila.

Šli smo po oski, posuti poti navzdol. Klopi na obeh straneh so kazale grmado bedne, izprane človečnosti, ki bi bila kakega Doreja navdahnila k bolj satanskemu poletu, kot ga je njegova domišljija kdaj na platno rodila...

hko kuhano jajce. Sladkor je del v jajce, soli je natrosil v čaj. "Strašno, strašno", se je namrdnil, "kakšen okus ima spet ta reč. Danes je sploh strašen dan." Natakur mu je prinesel račun za ves teden. "Kako," se je gvnignil, "ali je že tako pozno?"

"Da, prtljaga..." je pretegovaval besede in poravnaval pri tem račun, "tedaj dobro, prtljago naj odpravi postrežek lepo počasi naravnost do postaje."

"Dobro in pa hvala," se je natakur spet odzval. Turobno in zamišljeno je obsedel. Tedaj mu je bilo, kakor da je začutil znan parfum. Obrnil se je: Právkar je hotela mimo. "Kako, vi, milostiva?" je zajecjal. "Danes ste že vstali?"

"Da," je odvrnila tiho, "hočem se naučiti hitro še nekoliko lepih dni. Imam še majhen opravek, potem grem takoj po lepem šetališču do najine klopi." Pokimala mu je ljubeznivo in odšla. Za hip je strmel za njo, potem je skočil do svoje sobe. "Hajd, proč od tu, kovčeg ostane", je pokazal še pravčasno postrežku vrata. Odprl je kovčeg in ga spretno izpraznil na otomano. Naglo je slekel potno obleko in jo zamenjal s promenadno. Po kratkem pogledu v zrcalo je ostavil svojo sobo in stopil skozi hotel do promenade ob jezerski obali in do zadnje klopi. Ona je že sedela tam. Spet je sedel k njej, ne da bi izustil besedo. "Danes je edini koncert filharmoničnega zbora", je menila ona mirno, čeprav z bleščicami očmi. "Ni bilo lahko, koncert je razprodan, vendar pa sem si priborila v zadnjem trenutku dve vstopnici — za vas in zase."

"Kako?" se je čudil on, zase in... zame? Ali ste vedeli...? Majhen čas je pomokčala. "Ni sem vedela," je dejala potem tiho in iskala počasi njegove roke, "toda vse te dni sem tako koprneče upala."

"Naročnina za list Prosveta"

Za Združ. države in Kanado \$6.00
1 tednik in 4.90
2 tednika in 3.60
3 tedniki in 2.40

Za Ciceru in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in 6.30
2 tednika in 5.10
3 tedniki in 3.90

Tednik sam stane.....\$1.20
Tednik v Evropo stane 1.70
Poštnina za tednik v Evropo .50

Mladinski List stane.....\$1.20
Ml. List v Evropo stane..... 1.50
Cena oglaševanja po dogovoru.
Filip Godina, upravnik.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Vzorek zverinjak
Pepiček, preoblečen v tigra, stopa po kletki. Kar spuste vanjo še neko zverino. Tiger prestrašeno skoči na "zadnje noge" in jame rjuti: "Medved, medved, na pomoč!" Tedaj se — čudo — zasliši glas iz medvedovega žrela: "Osel, kaj se pa tako dereš? Ali hočeš, da naju oba vržejo skozi vrata?"

Previdni tat
Sodnik: "Zakaj pa ste ukradli gos, in sicer z jajci, na katerih je čepela?"

Obtoženec: "Prosim, gospod sodnik, ker sem se bal, da bi se jajca ohladila."

Kašelj odšel!
Kakšen mir odkar je odšlo kašljanje iz grla. Ni tuda, da otroci in odrasli ljubijo Severov Balsam proti kašlju.
SEVERA'S COUGH BALSAM

V in IZ JUGOSLAVIJE
PREKO HAMBURGA
Iz New Yorka do Ljubljane in nazaj
HAMBURG-AMERICAN LINE
\$198

KOLENDARČKI
Na rokah imamo še nekje Kalendarčkov S.N.P.J. in stanejo po 25c komad. Kdo želi imeti enega ali več, naj hitro pošlje naročila zanesljivo, imamo le še kakih 50 komadov, torej hitite. Naročila pošlajte upravništvu Prosvete, 2657 S. Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

Jack London:

POGLED V PEKEL

(Iz knjige: Ljudje z dna.)

Trlje smo bili, ki smo se po Mile-End cesti v Londonu klatili in eden od nas je bil junak. Bil je vitek devetnajstletnik, tako mehak in nežen, da se je zdelo, da ga lahko vrže vsaka sapa. Bil je mlad, ognjeviti član Delavske stranke v prvih vrstah navdušenja in zrel za mučenštvo. Kot govornik in voditelj se je bil udeležil množice nevarnih protestnih shodov, ki so se vršili v prilog Burov in so pretresali veselo Anglijo. Med potjo mi je pripovedoval, kako ga je pretlačila množica na razne načine oblegala v parkih in na cestnih železnicah — kako je stopil na govorniški oder, ko so njegove tovariše drugega za drugim potegnili doli in jih izdelavali in kako so napadali cerkev, v kateri je s tremi tovariši iskal pribežališča: v plohi kamenja in črepinj od razbitih šip so morali zadrževati množico, dokler jim ni prišel oddelek policije na pomoč.

Pripovedoval je o nenadnih bojih v temi na stopnicah, galerijah in balkonih, o razbitih oknih, udrthih stopnicah, izpodmaknjenih lestvah in razbitih glavah in udih in nazadnje me je pogledal in mi z boleznim vzdihom dejal: "Kako vam, močnim možem zavidam! Jaz sem tak pritlikavec in nisem za nič, če pride do boja."

Jaz pa sem opazoval pritlikavca z levjim pogumom in sem čutil, da so bili taki možje tiati, ki so gradili barikade, če je prišla prilika, in svetu kazali, da možje še znajo umirati.

Tedaj je rekel moj drugi spremljevalec, osemindvajsetleten mož, ki je živelaril negotovo življenje v bogve kateri temni delavnici: "Jaz sem pa za dečko. Ne pa tak, kot so drugi v delavnici; ti imajo respekt pred mano. Tehtam sto pet in dvajset funtov!"

Naravnost sram me je bilo, da bi jima pripovedoval, da imam jaz sto petdeset funtov in sem se zadovoljil s tem, da sem ju na tihem opazoval.

Ubogi, pokvečeni mali človek! Imel je nezdravo barvo, telo je bilo sključeno in izrpano, prsa udrtja, rame od dolgega dela nepreklicno upognjene, glava ni se, dela tam, kjer bi morala, ampak je visela naprej.

Dečko — on? "Kako veliki si?" sem vprašal. "Pet čevljev dve coli," je odgovoril ponosno. "A drugi v delavnici..."

"Pokaži mi delavnico!" sem dejal. Baje ni bilo ta čas nikogar v delavnici, a jaz bi jo bil kljub temu rad videl.

Pustili smo Lemansko cesto in prišli na Fryingpansko. Krdelo otrok se je plazilo po splozki ploščadi kakor žabe na dnu izsušenega močvirja.

Na ozkih vratih je sedela žena z dojenčkom na prsih, ki so bile tako razgaljene, da so materinski časti jemale vso svetlost. Morali smo iti preko nje in dalje, da smo mogli v hišo in na temnem, ozkem hodniku smo morali bresti med gomazečimi malimi otroci, dokler nismo dosegli še ožjih in temnejših stopnic. Stopnice so imele tri zlobe, v katerih so bili nagromadeni najraznovrstnejši odpadki.

Sedem prostorov je imela tako zvana hiša. V šestih od njih je kuhalo in peklo, jedlo in spalo in delalo čez dvajset oseb obogajega spola in vseh starosti. Povprečno so merile sobe po osem čevljev na vsako stran, morda na eno devet. Stopili smo v sedmi prostor, v katerem je delalo pet mož. Bil je širok sedem in dolg osem čevljev, miza, na kateri so delali, je jemala večji del prostora. Na tej mizi je bilo pet lat in petnajst mož je komaj imelo prostora, da so skupaj de-